Халык авыз иҗаты

Халык авыз иҗаты әсәрләре:

1.Бишек җырлары
2.Такмаклар
3.Такмазалар
4.Санамышлар
5.Табышмаклар
6.Мәкальләр
7.Әкиятләр
8.Мәсәлләр
9.Тизәйткечләр
10.Мәзәкләр

http://edu-teacherzv.ucoz.ru

Кайбер әкиятләрнең,табышмак, җыр, такмак, санамыш, мәзәк, бишек җырларының авторы бер генә кеше түгел, ә бик күп кешеләр була. Андый әсәрләрне халык иҗаты диләр. Бу әсәрләр бик борынгы чорлардан ук телдән телгә күчеп килгән, шуңа күрә аларны **халык авыз иҗаты** дип тә йөртәләр.

http://edu-teacherzv.ucoz.ru

Мәкаль – халыкның тормыш тәҗрибәсен туплаган кыска, тирән мәгънәле төгәл җөмләләр ул.

Мәкальнең төп мәгънәсе “сөйләп,әйтеп бирү”дигәнне аңлата.Төп максаты – фикер әйтү.

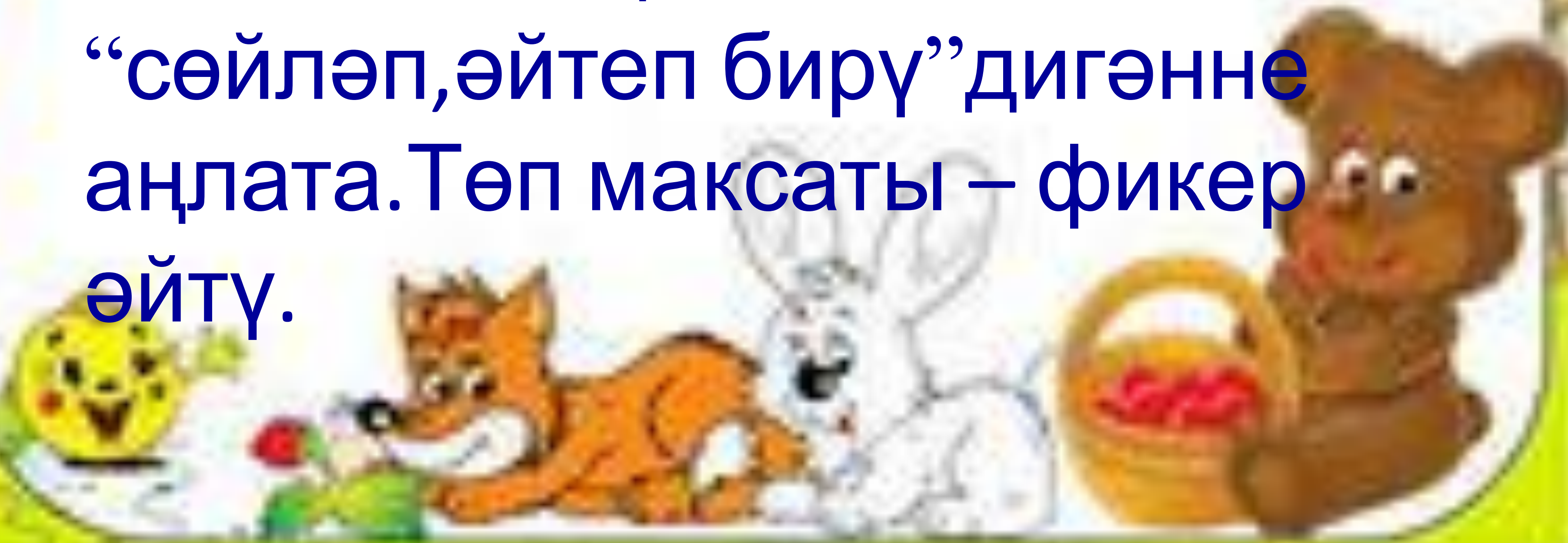

Мәкальләр

Тән биргән дә ана,
Сөт биргән дә ана,
Тел биргән дә ана,
Көй биргән дә ана.

Ата –анаң чын дустың,
Дус – ишләрең юлдашың.

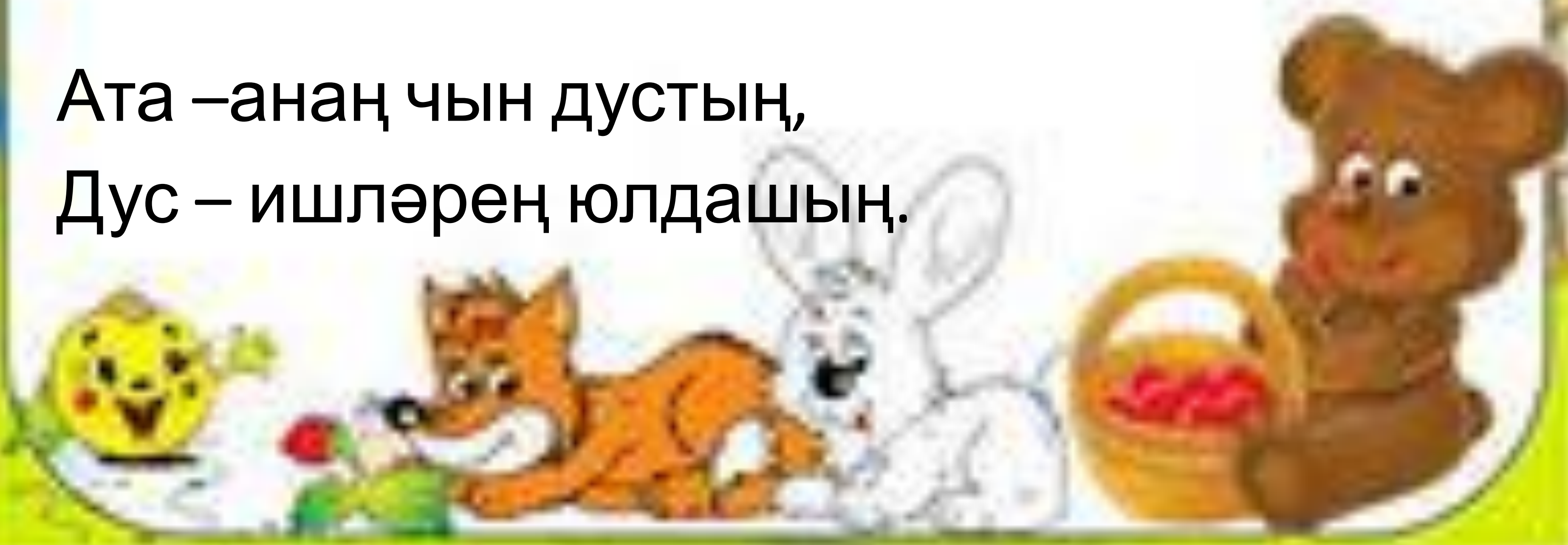

Бишек -яшь баланы тирбәтеп йоклату өчен махсус җайланып эшләнгән асылмалы ятак яки йоклату урыны.

Бишек җыры - бишектәге баланы тирбәтеп йоклатканда, юатканда җырлана торган җыр.

Бишек җыры.

Әлли – бәлли бәүкәем,
Җан йөрәгем, нәнкәем,
Рәхәт кенә тынычлап
Йоклап китәр бәбкәем...

Бишек җырлары.

Әлли – бәлли итәр бу,
Йокыларга китәр бу.
Бәү – бәү итеп,күз йомып
Изрәп кенә китәр бу.
Алма кебек тәгәрәп
Үсеп буйга җитәр бу,
Абыйлары артыннан
Мәктәпләргә китәр бу.
Мәктәпләрдә укыгач,
Галим булып җитәр бу.

Тел шомарткычлар – авазларны дөрес әйтер өчен кулланыла торган шигъри әсәрләр.

Карамага карама

- Карама, карама,карамага карама,
- Карамага карасаң, ике күзең карала.

(карама – ясень)

Такмаклар – бию өчен яки күңел ачу өчен әйтелә торган халык иҗаты әсәрләре.

Бие,бие,бие әле,
Биегәнең юк әле;
Сине матур бии диләр,
Биетеп карыйк әле.
Челтәр икән якасы,
Бигрәк матур тәңкәсе;
Аккош микән,былбыл микән
Моны үстергән әнкәсе.

Санамышлар – кайбер уенны башлап җибәргәндә балалар арасында әйтелә торган үзенә бер төр тезем сүзләр.

Санамыш.

Кура җиләк

Бер чиләк, ике чиләк,
Өч чиләк, дүрт чиләк,
Биш чиләк,алты чиләк,
Җиде чиләк,сигез чиләк,
Тугыз чиләк – кура җиләк!

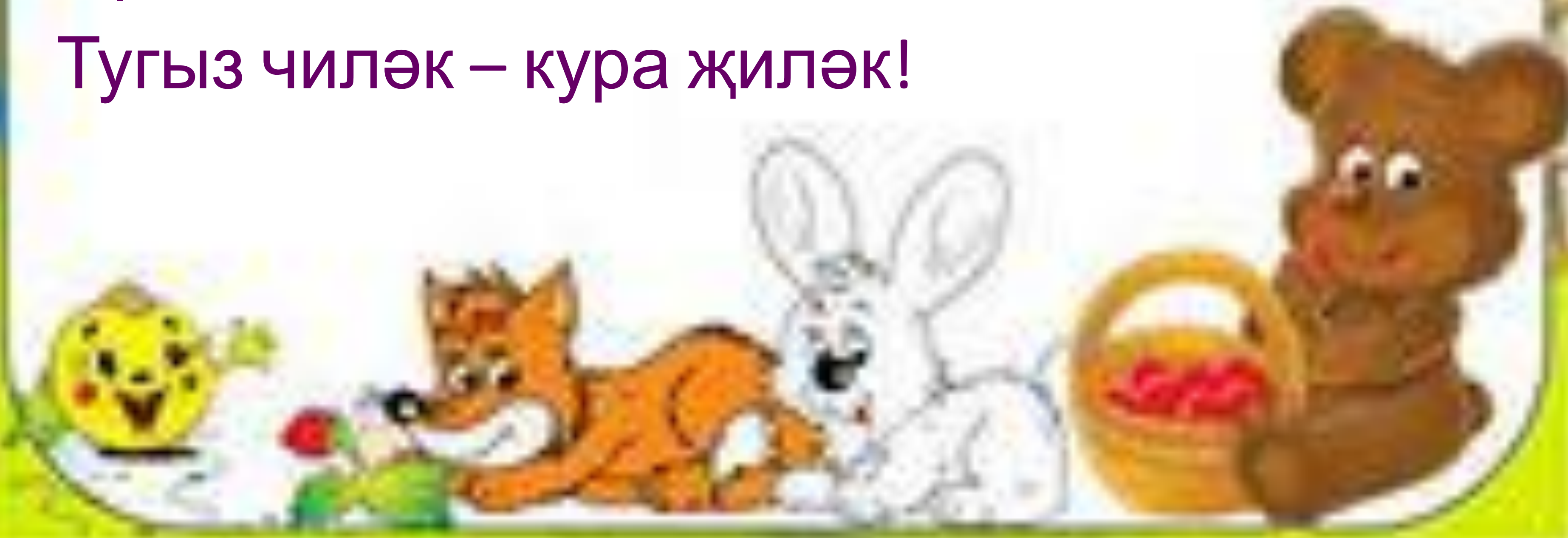

Табышмак – зиһен ачкычы

Төп мәгънәсен уйлап белергә кирәк булган нәфис сүзне табышмак диләр.

Җире ак,
Орлыгы кара,
Кул белән чәчәләр,
Авыз белән җыялар.

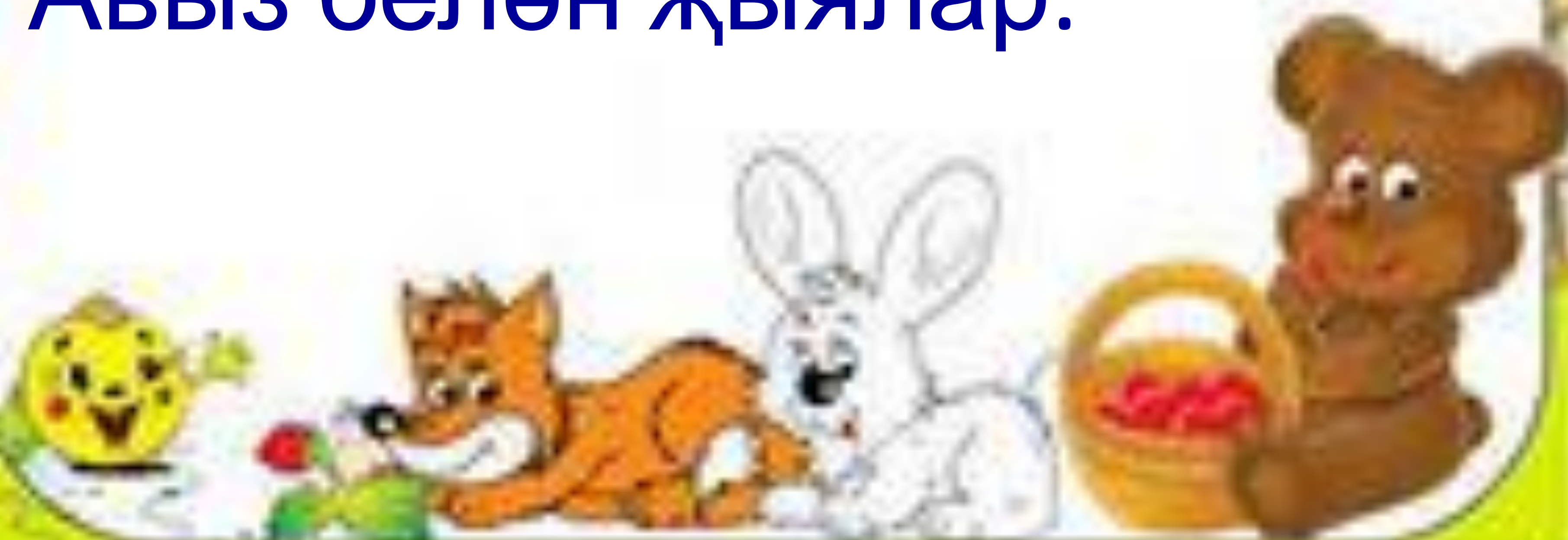

Агач түгел – яфраклы,
Күлмәк түгел – тегелгән,
Кеше түгел – сөйли,
Нәрсә ул?

Мәзәк – күңел ачкычы

Саф һавада йөри

- Алсу, нигә дәресеңне әзерләмәдең?
- Ут юк иде.
- Ә телевизор карадыңмы соң?
- Аны бит мин караңгыда карадым.